

6.31x10.35	1/2	עמוד 1	הארץ - כותרת	02/04/2023	85597729-2
כרוניקות של החברה להגנת הטבעהחברה להגנת הטב - 83364					

צילום: מעבדת מיכה אילן, אוניברסיטת תל אביב

גני הספוגים עושים צעד חשוב לקראת ההכרה כשמורות טבע

מינהל התכנון אישר בשבוע שעבר תוכניות להפיכת שטחים ימיים מול חופי נתניה ועתלית לשמורת טבע. בשטחים אלה נמצאים "גני ספוגים", שהם אחת מתופעות הטבע הייחודיות בשטח הימי של ישראל. המחקרים שבהם נעזרה רשות הטבע והגנים בעת תכנון השמורות גילו בשטחים המיועדים להן 116 מיני ספוגים, שחלקם לא היו מוכרים למדע, וכ-150 מינים נוספים של בעלי חיים. השמורות צפויות להיות הראשונות שבעומק המים בישראל.

צפירי רינת, עמוד 8

25.73x28.28	2/2	8 עמוד	כותרת - הארץ	02/04/2023	85597730-4
כרוניקות של החברה להגנת הטבע/החברה להגנת הטב - 83364					

אושרו תוכניות להקמת שמורות טבע ראשונות במים העמוקים של ישראל, להגנת "גני ספוגים"

"גני הספוגים" שייכללו בשמורות מצויים בעומק הים, מול חופי נתניה ועתלית, ומהווים אחת מתופעות הטבע הייחודיות בשטח הימי של ישראל

צפירי רינת

הוועדה לשמירת הסביבה החופית במינהל התכנון, הכפוף למשרד הפנים, אישרה ביום רביעי תוכניות שיאפשרו הגנה על "גני ספוגים", המהווים את אחת מתופעות הטבע הייחודיות בשטח הימי של ישראל. על פי התוכניות, יהפכו שטחים ימיים מול נתניה ועתלית, בהם נמצאים הספוגים, לשתי שמורות טבע.

אישור הוועדה הוא שלב חשוב לקראת מתן מעמד סופי של שמורה לשטחים האמורים. מתן המעמד של שמורות טבע כפוף לאישור שר הפנים.

השטחים משתרעים על 82 אלף דונם, והם נמצאים במרחק של עד 17 קילומטרים מחוף עתלית והחופים שבין נתניה והרצליה. בתוך השטחים קיים רכס כורכר קדום, בעומקים של 70 עד 130 מטרים מתחת לפני הים, שנוצר לפני עשרות אלפי שנים, כאשר מפלס הים התיכון היה נמוך בהרבה משהוא כיום. המרכיב הסלעי בפסגות הר"ס משמש להתיישבות של בעלי חיים, בהם הספוגים, אשר מתיישבים על סלעים בעומק הים ומתפתחים על גביהם.

את תכנון השמורות יזמה רשות הטבע והגנים. להכרת המערכת האקולוגית בשטחים שייכללו בהן, נעזרה הרשות במחקרים הנערכים על ידי ד"ר סיגל שפר וד"ר טל אידן במעבדה של פרופ' מיכה אילן באוניברסיטת תל אביב, בסיוע מוזיאון הטבע על שם שטיינהרדט. במחקרים נעשה שימוש ברובוט ימי, המצלם ואוסף מידע על בעלי חיים באמצעות זרוע מיוחדת.

המחקרים חשפו עולם חי עשיר, שבעיקרו לא היה מוכר קודם לכן. בין השאר, תועדו 116 מינים של ספוגים, לעומת 77 שהיו מוכרים עד אז באזור הימי של ישראל.

לדברי אידן, הספוגים הם המרכיב המרכזי במערכת האקולוגית של השטחים המיועדים לשמורה. "הם מתפקדים כמו בית מלון חי, מאחר שהם מאפשרים לעוד מינים רבים של בעלי חיים

ספוגים על גבי רכס כורכר בעומק הים, מול חופה של נתניה. שלושה מיני ספוגים שנמצאו לא היו מוכרים למדע. צילום: מעבדת מיכה אילן, בית הספר לזואולוגיה, אוניברסיטת תל אביב

דגי אינטיאס.

"אלו שמורות הטבע הראשונות שאושרו בתוך המים העמוקים של ישראל", הדגיש מנכ"ל מינהל התכנון רפי אלמליח בעקבות החלטת הוועדה מיום רביעי, והסביר כי הדבר נעשה כחלק מתכנון המרחב הימי הישראלי.

ד"ר רוני יהל, אקולוגית ימית ברשות הטבע והגנים, הוסיפה כי "בהתאם להחלטת האר"ם, מיועדים 30% משטחי הימים להיות מוגנים עד שנת 2030 – וזו מטרתנו בים התיכון, כשאנחנו עושים זאת בשיתוף פעולה עם חוקרים באקדמיה ועם החברה להגנת הטבע".

לדברי יהל, "גני הספוגים שנמצאו מהווים ככל הנראה מקלט

ד"ר טל אידן: "הספוגים מתפקדים כמו בית מלון חי, שמאפשר למיני בעלי חיים רבים לחיות בתוכם"

אקלימי למינים שהיו נפוצים במים הרדודים מול חופי ישראל, והיום ניתן למצוא אותם רק בעומק רב". בנוסף, אידן ושפר מצאו קשר גנטי בין אוכלוסיות בעלי החיים בעומק הים לבין אלו החיים במים הרדודים, ומשמעות הדבר שהחיים במים הרדודים יוכלו למצוא מקלט במים העמוקים במקרה של לחץ סביבתי – כתוצאה מהתחממות המים הצפויה בשל משבר האקלים, כמו גם עקב מקרי זיהום.

המערכת האקולוגית של הספוגים חשובה גם עבור המחוקרים הרפואי, ובשנים האחרונות פותחו באמצעותם כמה תרופות, בהן לטיפול בסרטן הדם וסרטן השד.

לדברי אידן, בגנים יש כמויות גדולות של פסולת, ושייך פר ציינה שמעמד מוגן של שמורת יאפשר להגביל או למנוע במקום פעולות של הטלת עוגן, העברת קווי תשתית וקידוחי הפקת גז ונפט.

כמו כן, ניתן יהיה להגביל פעילות כלי שיט ושימוש בציד דיג, הגורמים להרחפת חלקיקי חול לתוך המים. חלקיקי החול סותמים את איברי הספוגים המשמשים לסנינון מים – יכולת

שהינה חיונית לקיומם. בנוסף, מניעת דיג תאפשר התרבות של דגי מאכל, בהם האינטיאס. מכך ירוויחו גם הדייגים, שכן חלק מהדגים יעברו בסופו של דבר משטחי השמורות לשטחים סמוכים, בהם ניתן יהיה לדוג אותם. לדברי שפר ואידן, יש ככל הנראה אזורים נוספים במים הטריטוריאליים של ישראל שבהם יש גני ספוגים. על בסיס מחקרים נוספים שיערכו בעתיד, אפשר יהיה להחליט אם לצרפם לשמורות הטבע החדשות מול נתניה ועתלית. שפר ואידן סבורות כי כל גני הספוגים מול חופי ישראל ראויים למעמד מוגן.